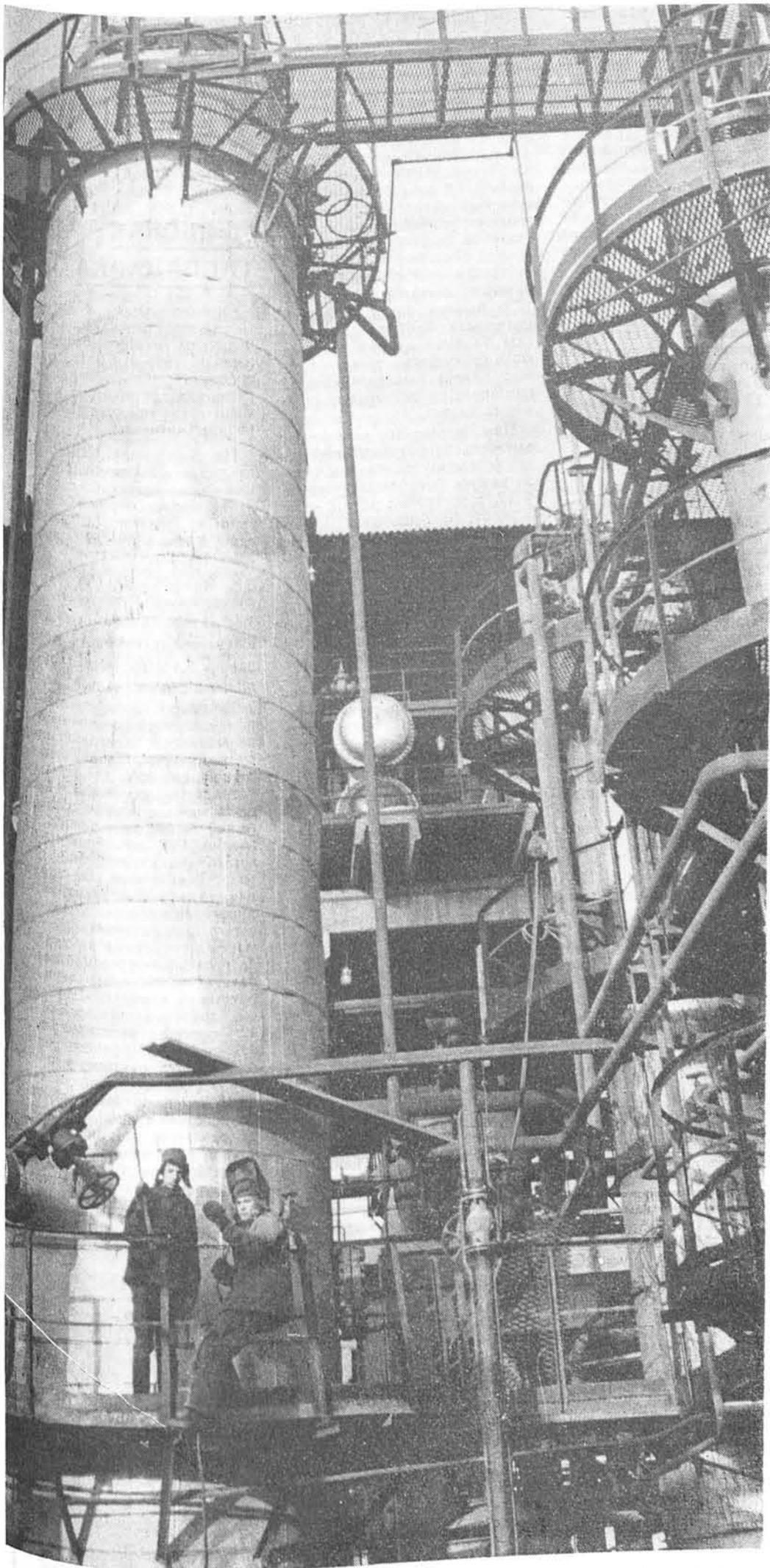

БЕЛАРУСЬ ПРЫМАЕ ЭСТАФЕТУ ПЯЦІГОДКІ

У ПЯЦІГОДЦЫ на карце нашай рэспублікі з'явіцца новыя прадпрыемствы хімічнай, лёгкай, нафтавай, лясной, папяровай, дрэваапрацоўчай прамысловасці. 22 новабудовлі, 22 камбінаты, заводы, фабрыкі — такая велічная праграма капітальных работ толькі на 1966 год. Новыя карпусы і тэхналагічныя ўстаноўкі ўступяць у строй у Гродна, Светлагорску, Гомелі, Магілёве, Наваполацку.

НА ЗДЫМКУ: устаноўка маслаблоку другой чаргі Наваполацкага нафтаперапрацоўчага завода.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.

1966

За пяць гадоў аб'ём вытворчасці прамысловай прадукцыі БССР узрасце прыкладна ў 1,7 раза. Сярэднія штогадовыя тэмпы прыросту прадукцыі складуць 11,7 працэнта.

1967

Выпрацоўка электраэнергіі ў 1970 годзе дасягне 17 мільярдаў кілават-гадзін і павялічыцца ў параўнанні з 1965 годам у два разы.

1968

У 1970 годзе ў БССР будзе здабыта 3 мільёны тон нафты.

1969

Аб'ём валавой прадукцыі хімічнай прамысловасці ў 1970 годзе ў параўнанні з 1965 годам павялічыцца ў шэсць разоў, а лёгкай прамысловасці — у 1,6 раза.

1970

Будзе асушана яшчэ 1,5 мільёна гектараў пераўвільготненых зямель.

Каля мільярда рублёў будзе выдаткавана на будаўніцтва жылых дамоў, школ, бальніц, клубаў, бібліятэк.

За пяцігодку нацыянальны даход БССР павялічыцца прыкладна ў 1,6 раза, рэальныя даходы насельніцтва — у 1,3 раза, зароботная плата рабочых і служачых — на 24 працэнта, а даходы калгаснікаў — на 40 працэнтаў.

У 1970 годзе аб'ём бытавых паслуг насельніцтву ў параўнанні з 1965 годам павялічыцца ў 2,8 раза, у тым ліку ў сельскай мясцовасці — у 5 разоў.

У 1970 годзе ў вуні і сярэднія навучальныя ўстановы рэспублікі будзе прынята звыш 80 тысяч чалавек замест 65,5 тысячы ў 1965 годзе.

ГЭТЫЯ лічбы ўзяты з праекта пяцігадовага плана развіцця народнай гаспадаркі нашай рэспублікі. Яны былі абмеркаваны і зацверджаны XXVI з'ездам Камуністычнай партыі Беларусі, які адбыўся напярэдадні XXIII з'езду КПСС.

Форум камуністаў Савецкага Саюза будзе скліканы 29 сакавіка ў Маскве. У парадак дня гэтага з'езду ўключаны справаздачы Цэнтральнага Камітэта і Цэнтральнай рэвізійнай камісіі КПСС, Дырэктывы па пяцігадовым плане развіцця народнай гаспадаркі СССР на 1966—1970 гады, праект якіх быў апублікаваны ў савецкім друку для ўсенароднага абмеркавання. Вызначаныя ў гэтым праекце планы партыі па далейшым развіцці народнай гаспадаркі краіны знайшлі шырокі водгук у працоўных. На прадпрыемствах, у калгасах, ва ўстановах нашай рэспублікі, як і па ўсёй краіне, зараз праходзяць сходы, на якіх людзі падтрымліваюць і адабраюць планы партыі, уносяць слушныя прапановы па хутчэйшым развіцці прамысловасці і сельскай гаспадаркі, культуры, павышэнні дабрабыту народа. Абвясціўшы народу свае планы на пяцігоддзе, наша партыя, як заўсёды, раіцца з народам, прыслухоўваецца да яго думак і пажаданняў.

Маючы адбыцца з'езд КПСС знаходзіцца ў цэнтры ўвагі і сусветнай грамадскасці. Працоўныя іншых краін бачаць, што ў камуністаў Савецкага Саюза няма больш важных інтарэсаў, як служэнне свайму народу. З'езд яшчэ раз прадаманструе імкненне нашай партыі і народа да міру.

Землякам
з Селішча
ў ЗША

І ГЭТА ЗДАЕЦЦА ЗВЫЧАЙНЫМ...

Старое Варшаўскае шасэ цёмнай стужкай сцелена непадалёку ад вёскі Селішча. За дзень па ім праносяцца сотні машын, аўтобусаў. Кожную гадзіну спецыяльна ў Селішча прыходзіць аўтобус са Слуцка. А другімі аўтобусамі проста з вёскі можна паехаць у Брэст, Кобрын, Баранавічы, Мінск.

Што ні кажуць, зручна жыць ля вялікай дарогі.

Але памятаюць жыхары вёскі і такі час, калі хацелася ім, каб дарога гэта была як мага далей. Сунулася тады па ёй фашысцкая навала, знішчаючы ўсё на сваім шляху. Адступаючы, фашысты пакінулі на месцы Селішча попел ды абгярзлыя коміны.

Вядома, цяпер вёска адбудавалася, разраслася, стала цэнтрам калгаса «Памяць Ільіча». Перасяліліся сюды і былыя хутары. Стала ў новым Селішчы больш дзесяці вуліц, а будаўніцтва ўсё працягваецца.

Зусім нядаўна адевяткавалі наваселлі сем'і Фёдара Мурашкі і Анатоля Тураўца. Дарэчы, у абодвух у Амерыцы ёсць сваякі — дзядзькі. Паехалі туды больш за пяцьдзесят год назад і з таго часу ні разу не былі ў Селішчы. І што робіцца ў вёсцы, як людзі жывуць, канешне, дрэнна сабе ўяўляюць. Інакш ці стаў бы стары Мурашка перадаваць пляменніку праз знаёмага дваццаць пяць рублёў на «падтрыманне» гаспадаркі?

Дык няхай ведае, Фёдар у дапамозе не мае патрэбы. Працуе ён у калгасе камбайнерам. А працадзень, асабліва ў мінулым годзе, быў у хлебарабаў добры: рубель восемдзесят капеек грашніма, два кілаграмы збожжа, бульба, кармы для жывёлы. За год калгаснік-палывод вырабляе не менш трохсот працадзён, а тыя, хто працуе на пастаянных работах (напрыклад, даяркі), — па 800 і больш.

Калгас у Селішчы арганіза-

ваўся сорак год назад. І каму як не першаму старшыні ведаць, як ён нараджаўся, з якімі цяжкасцямі тады прыходзілася сутыкацца. Памятае Сцяпан Пяцко і бясонныя ночы, праведзеныя ў роздуме аб лёсе арцелі, і думкі аб тым, як пераканаць людзей, зрабіць так, каб паверылі, што калектыўная праца — адзіная для іх магчымасць выбіцца з галечы.

— Паспрабуйце цяпер сказаць калгасніку: «Бяры сабе зямлі, колькі хочаш, выходзь з арцелі, апрацоўвай яе сам». Думаецца, згодзіцца? Ні за што! — хітра ўсміхаецца Сцяпан Пяцко. — Патрэбна назірка на будаўніцтва дома — ідзе ў праўленне. Ремонт дома зрабіць, дровы прывезці, прысядзібны ўчастак узараць — праўленне дапаможа. А многім юнакам і дзяўчатам калгас дапамагае вучыцца ў тэхнікумах, інстытутах.

Успомніў Сцяпан Пяцко і аб мінулым, аб тым, як пачыналі гаспадарыць калектыўна. Было тады ў калгасе ўсяго два старыя «Фардзоны». А цяпер 2300 гектараў ворнай зямлі апрацоўваюць дваццаць трактараў. Ёсць яшчэ пяць камбайнаў і трынаццаць аўтамашын, розны прычэпны інвентар. Смех сказаць, конь становіцца «свяшчэннай» жывёлінай, на ім толькі прысядзібныя ўчасткі калгаснікам узорваюць ды ў садзе паміж дрэў сёе-тое робяць.

Цяпер Сцяпану Пяцко больш

сямідзесяці. Ён даўно на пенсіі, а старшынявуе ў калгасе Леанід Бараноўскі. Гэта ўжо пры ім сталі атрымліваць па 19 цэнтнераў збожжа з гектара, больш 5 цэнтнераў ільнясемя, добрыя ўраджай цукровых буракоў. Некалькі год назад непадалёку ад Селішча з'явіўся Салігорскі калійны камбінат. Цяпер штучныя ўгнаенні калгас атрымлівае, як кажуць, па патрэбах. Зразумела, гэта адрозненне ж і адбілася на ўраджайнасці ўсіх культур.

У бібліятэцы, дзе адбывалася наша размова, я звярнула ўвагу на цікава аформлены стэнд — «Гэтыя часопісы вы можаце атрымаць у нашай бібліятэцы». «Аграхімія», «Цукровыя буракі», «Сельскі механізатар», «Ветэрынарыя», «Хімія ў сельскай гаспадарцы»... Усяго больш дваццаці назваў. Па ўсім відаць, тут уважліва сочаць за навінамі, пераймаюць перадавы вопыт, імкнуцца вёсці гаспадарку на навуковай аснове.

Ёсць у калгасе і клубы, і школы. Але ўжо мала людзям таго, што ёсць, бо растуць іх запатрабаванні, так што асцянаваны грошы і на новы клуб, і яшчэ адну школу. Словам, змен многа адбываецца ў вёсцы. Людзі прывыклі да іх. Нават старшыня, калі я напрасіла яго раскажаць аб усім новым у Селішчы, паціснуў плячымі:

— Ды, здаецца, нічога асаблівага. Жывём нядрэнна... Ну, тэлевізараў у вёсцы ўжо больш пачынаюць, матацыклы амаль у кожнай хаце. Дык гэтым цяпер ужо нікога не здзівіш. А воль людзі ў нас цудоўныя! Дарэчы, можа чулі, Інсараў, міністр аховы здароўя рэспублікі, родам з нашай вёскі. З Селішча і дацэнт Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі Пратасевіч, кандыдат гістарычных навук Долбік.

І гэта здаецца старшыні звычайным. Вось толькі калі прывязджаюць часам у вёску

землякі, якія не былі тут не адзін дзесятак год, перамены адрозна кідаюцца ім у вочы.

Фёдар Туравец і Алена Атрохава сустракалі ў Селішчы мінулым летам мужа сястры Анастасіі Корзун. Дзяўчынай наехала яна ў Амерыку. Прыехала родным летам, пісала, што не надта хораша ёй там жывецца, але ўсё ж лепш, чым хадзіць на Івань — так называўся панскі маёнтак непадалёка ад Селішча, дзе батрачлівы мясцовыя сяляне. Давялося некаторы час хадзіць на паншчыну і Алене, а воль у дачок яе зусім іншы лёс. Адна працуе загаднайцай магазіна ў Слуцку, другая на кансерватывым заводзе, а трэцяя — настаўніца.

Фёдар Туравец сыноў таксама вывучыў, і каб дасягнуць гэтага, ні яму, ні Алене не трэба было прадаваць хату, як зрабіла ў Амерыцы Анастасія, калі дзеці выраслі і іх трэба было вучыць.

У Селішчы Корзун хадзіў з хаты ў хату, з многімі размаўляў, цікавіўся, як ідзе жыццё. Усюды яго частавалі, распіталі, а ён глядзеў навокал ды прыгаворваў: «Браткі мае, дык цяпер жа і тут жыць можна добра. Мне ўжо ў тую Амерыку і ехаць не хочацца».

Каб чым-небудзь аддзячыць за гасціннасць, дарыў Корзун падарункі аднавяскоўцам. У нас, праўда, гэта не прынята, але крыўдзіць старога не хацелі. Фёдару Тураўцу падарыў ён штаны.

«Прыгожыя такія, — расказаў, смеючыся, Фёдар, — але і месяца не панасіў я іх, разлезліся, ды так, што і зацараваць нельга было. А ў нас у краме куплю такія ж за тры рублі, год пранашу».

Нядаўна Фёдар Туравец і Алена Атрохава атрымалі пільмо з Амерыкі. Піша Корзун, што летам зноў збіраецца прыехаць, толькі цяпер ужо з жонкай.

Д. ЧАРКАСАВА.

Сямёну Лапцёнку ў Францыі

УЧОРА І СЁННЯ

«Пагост ляжыць у глухой мясцовасці палескага выгляду па шляху з Бярэзіна ў Магілёў. Здалёку кідаюцца ў вочы царква, азяроды, высокая страха старай синагогі. Шлях з Бярэзіна праходзіць у галоўную вуліцу Пагоста. Абалал дарогі маленькія вясковыя хаты, крытыя пераважна саломай...»

(Часопіс «Наш край», № 2—3, 1925 г.).

Пагост я ведаю з 1925 года. Тады я вучыўся ў чацвёртым класе адзінай на сельсавет Пагосцкай пачатковай школе. У дні рэвалюцыйных свят мы, піянеры, прыстройваліся да камсамольскай калоны і, як тады казалі, рабілі дэманстрацыю — хадзілі па вуліцах з чырвоным сцягам і спявалі песні. Калі ж ішлі па вуліцах, дзе жыў поп і была царква, спявалі антырэлігійныя песні. Адчуваннем пачатку новай эпохі былі поўныя нашы маладыя сэрцы.

...Царква, тры синагогі. Тры нэпманаўскія гандлёвыя крамы і амаль з пустымі паліцамі адна невялічкая крама сельпо. Такім быў Пагост, такім, відаць, і застаўся ён у Вашай памяці, Сямён Мікалаевіч.

А які ён цяпер, на сорак дзевятым годзе Савецкай улады?

Па-першае, вёска вырасла. З'явіліся новыя вуліцы, а на іх — новыя з густам пабудаваныя дамы. У кожнай кватэры — радыё, святло ад дзяржаўнай электралініі. Я падкрэсліваю, ад дзяржаўнай, бо за апошнія гады наша дзяржава ўдзяляе вялікую ўвагу электрыфікацыі сяла.

Кароўнікі, свінарнікі, канюшні, цялятнікі, Гаражы, механічныя майстэрні, складскія памяшканні... Два дзіцячыя сады, бальніца. Адзін знешні пералік гаворыць аб тым, што вёска Пагост за гады Савецкай улады непазнавальна змянілася. Калі ж яшчэ прыняць пад увагу, што ў вайну яна была спалена фашыстамі амаль дашчэнту, тады стане зусім зразумелым, што ўсё гэта значыць.

А як палепшыліся ўмовы працы ў пагосцкім саўгасе «Камунар»! Усе палявыя работы выконваюцца машынамі. Усюды электрычнасць, электраматоры.

Хлеб з пасеяна, хлеб з грэцкай або аўсянай мякінай — дарэвалюцыйнае мінулае вёскі, у тым ліку і пагашчан. А сёння ў магазінах (іх у Пагосце шэсць) ёсць усё, у чым мае патрэбу сённяшні спажывец: культтавары, адзенне, прадукты, гаспадарчыя рэчы, мэбля. Вёска зараз, як і горад, жыве, як кажуць у народзе, на грошах. Рабочыя саўгаса атрымліваюць за сваю працу грошы.

А як вырасла культура людзей, цяга да яе! Пагосцкая кінастудыянараўна ўстаноўка кожны дзень дэманструе кінафільмы. Да паслуг жыхароў вёскі — бібліятэка на дзесяць тысяч тамоў, гэтая скарбніца чалавечага розуму, дум і пачуццяў.

У свой час Някрасаў лічыў далёкай марай, калі селянін панясе з рынку творы Бялінскага і Гоголя. І вось мары паэта збыліся: людзі чытаюць творы Пушкіна, Лермантава, Гоголя, Бялінскага, Чарнышэўскага, Тургенева, Льва Талстога, Някрасава, Шэкспіра, Гётэ, Хэмінгуэя, Арагона... Што датычыцца савецкіх пісьменнікаў, дык яны яшчэ ў большай павазе: ад Горкага, Маякоўскага і да самых маладых. Іх творы чытае сёння беларускі селянін на сваёй мове.

З пачатковай Пагосцкай школа ператварылася ў сярэдняю, у якой вучыцца чатырыста чалавек. Яна добра спраўляецца з задачай выхавання адукаваных, сумленных грамадзян Савецкага Саюза.

Як і ва ўсякім населеным пункце, у Пагосце ёсць людзі, якія, як кажуць, рабілі гісторыю, былі ўдзельнікамі гістарычных падзей. Персанальны пенсіянер Жукоўскі—удзельнік Кастрычніцкай рэвалюцыі ў Петраградзе. Прайшлі нялёгкімі дарогамі Айчынай вайны з першых яе дзён і да апошніх М. Міхалёў, А. Цыбульскі, У. Яроцкі. Разам з партызанамі змагаліся ў беларускіх лясах супраць фашыстаў М. Канкудовіч, тры браты Маркоўскія, З. Сідаровіч, У. Харытончык, М. Зубчонак і многія іншыя.

«Голас Радзімы»

№ 11 (917)

Я. ЕРМАЛОВІЧ,
настаўнік Пагосцкай
сярэдняй школы.

ВЯСНА ІДЗЕ.

Фота К. Якубовіча.

ПЕСНІ НАД ГАЕМ

Песня была вернай спадарожніцай Таццяны Місевич. Пявучыя калыханкі спявала ёй, маленькай, матуля. А калі дзяўчынка падрасла, па-свойму, па-дзіцячаму, бесклапотна і бяздумна шчабятала яна пра зязюлю, пра бярозку, пра коціка і дождж. Затым, калі стала большай, спявала песні часцей за ўсё сумныя, як сама доля. А доля выпала Таццяне нялёгка. Бацькі батрачылі на пана, і самой Тані даводзілася з малых год зарабляць на хлеб.

Усё ж ёй удалося крыху пазнаёміцца з граматай. І вось тады ў Таццяны ўзнікла жаданне збіраць і запісваць песні пра жыццё і долю сялян, пра іх думкі і надзеі...

Я пад борам жыта жала,
На бор цёмны паглядала.
Аж вышаў з бору
мішутачка...

— Памажы, божа,
малодадчы.

Ці не тваё дзіця плача,
Пэўна, яно есці хоча?
Я рад быў бы пакалыхаці,
Ды боюся, каб не ўдарыці.
Я рад быў бы панасіці,
Ды боюся, каб не ўкусіці.

З цягам часу яна стала вядомай збіральніцай народных песень на Гродзеншчыне. І не толькі збіральніцай, а і непасрэдным выканаўцам.

Таццяна Вікенцьеўна Місевич і цяпер жыве ў вёсцы Доўгае Шчучынскага раёна, працягвае збіраць народныя песні. У яе сшытках ёсць звыш сотні беларускіх народных песень, якія адкрылі яна сама збіральніца. Песні гэтыя сталі здабыткам як самадзейных, так і прафесійных калектываў.

А. БАРАВЫ.

What Taxes Do Soviet Citizens Pay?

Last December, the Seventh Session of the USSR Supreme Soviet discussed and endorsed the state budget of the USSR for this year.

The underlying aim was to achieve a further advance of the national economy, of the material and cultural standards of the Soviet population, and to strengthen the country's defence capacity.

Revenues will reach the tremendous sum of over 105,500 million roubles, an increase of more than 5 per cent over the 1965 level.

The dominating feature of the Soviet state budget is that most of its income—over 96,600 million roubles, or 91.6 per cent, will be derived from state enterprises and other socialist economic organisations.

In the USSR, income taxes are levied on factory and office workers, writers, workers in art, building owners, persons

having private incomes from farming plots in urban settlements, artisans, and other citizens having private sources of income on the territory of the USSR.

Factory and office workers earning less than 60 roubles a month are exempt from taxes, as are the rank and file and NCO's (except generals, admirals, officers and re-engaged servicemen), and also people called up for temporary military training, gold and platinum prospectors, prospectors of rare minerals and tin employed by various enterprises (only on wages paid at these enterprises and also their individual farming plots in urban settlements); students whose scholarships are 60 roubles or less per month. The state supports students materially by exempting them from income tax on their salaries earned at their regular place of employment; unmarried moth-

ers, invalids (groups 1 and 2), all pensioners (from the sum of their pensions), workers in military-building units working on assignments for the USSR Ministry of Defence (from their wages received in these units).

To encourage inventors and rationalisers, they are freed from paying taxes on the remuneration received for their proposals and inventions which are licensed, or for technical improvements, provided the sum of each remuneration does not exceed 1,000 roubles. If it does, tax is levied only on the amount in excess of the 1,000-rouble ceiling.

The overall principle is: the more you get the more tax you pay, and they are worked out accordingly: people who earn 15-20 roubles per month above the tax-free maximum of 60 roubles pay 5.5 per cent from these 15-20 roubles; those who get an

extra 20-30 roubles pay 6 per cent; from 30 to 40 roubles — 7 per cent; from 40 to 50 roubles — 8 per cent; from 50 to 70 roubles—10 per cent; from 70 to 100 roubles—12 per cent, and from 100 roubles and over — 13 per cent.

A tax is paid by bachelors, unmarried women and married couples without children — men from 20 to 50 and women between 20 and 45. This tax is calculated on the basis of 6 per cent of wages and is not levied on the rank and file and NCO's serving in the Soviet Army (including re-engaged privates and NCO's) and their wives, day students enrolled at higher educational establishments (under 25 years of age), invalids of the 1st and 2nd groups, and their wives.

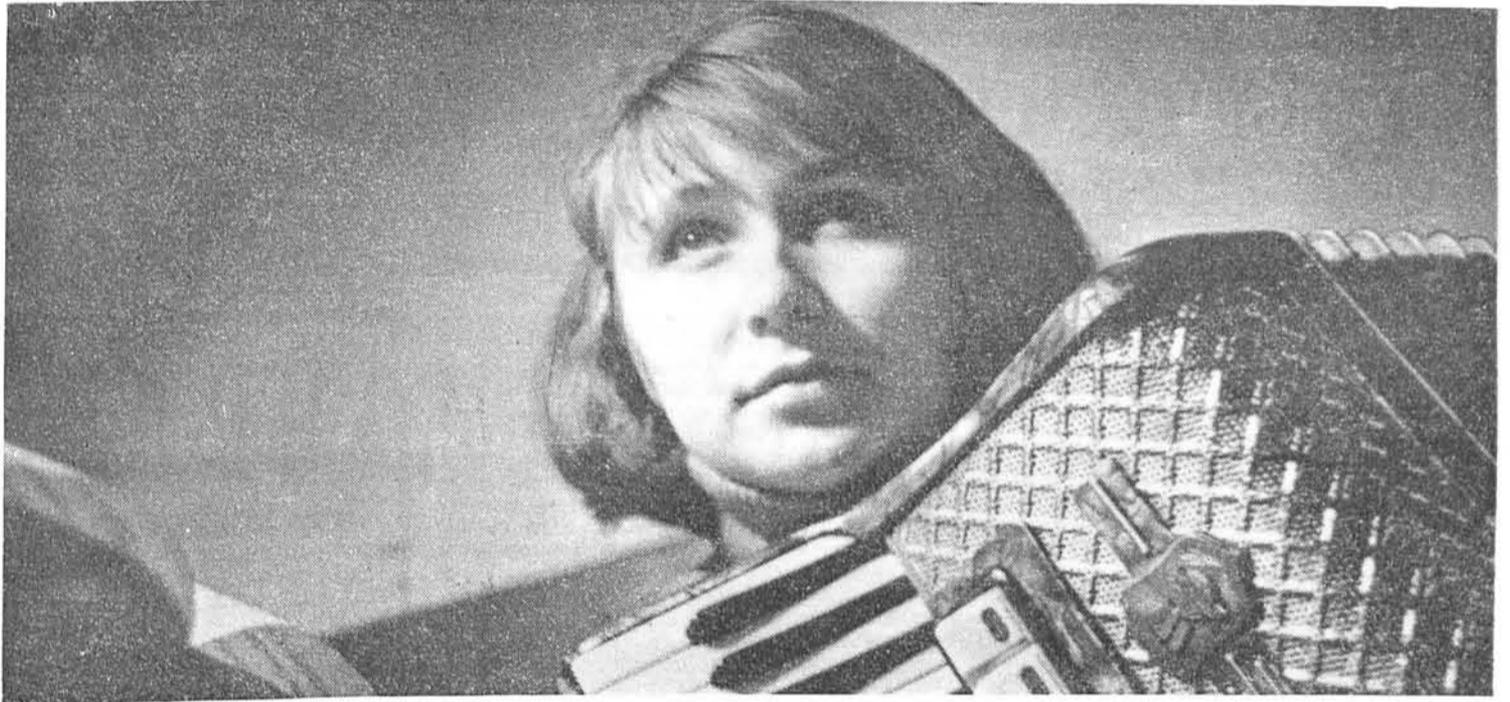
Collective farmers pay taxes on their private plots. These taxes are so insignificant that they hardly affect their overall earnings. Their size is determined taking strict account of the income derived from such plots. In the Russian Federation, for example, the average rate is 85 kopeks per one hundredth of a hectare; in Uzbekistan—2 roubles 20 kopeks from irrigated

land (which yields high harvests) and 80 kopeks where irrigation is not available. In the greater Moscow area, the rate is 1 rouble 40 kopeks.

If we take into consideration that the average dimensions of an individual plot in the Russian Federation and the greater Moscow area is between 25 and 30 hundredths of a hectare, we can see that in the Russian Federation the annual tax on a plot amounts only to 25 roubles, and in the Moscow area about 42 roubles, which is a trifling part of the overall income derived by the owner. Collective farmers do not pay taxes on their homes. Factory and office workers having private housing in townships and towns pay 1 per cent per annum of what their dwelling cost to construct.

Exempt from the agricultural tax are families of servicemen (with a few insignificant exceptions) in which there are disabled members; invalids of the 1st and 2nd groups and old people (women over 55 and men over 60), as well as teachers and agricultural specialists.

O. GUREVICH,
Master of Economics.

Данута Дзямчук —
выкладчыца
Пінскай музычнай школы.
Адначасова
дзяўчына займаецца
ў Брэсцкім музычным
вучылішчы на класе акардэона.

Фота С. Ананкі.

Пятро ПРЫХОДЗЬКА

Быль аб Чорнай рацэ

Зямля Палесся!
Шум зялёных вёсен
І сонца ў электрычных правадах.
Сустраў адну між непрыкметных вёсак
Я з дзіўнай назваю —
Гарывада.
Я вёскі той цячэ рачулка краем,
Як быццам вынырае з-пад зямлі.
І ёй, маленькай,
Што ў кустах пятляе,
Чамусьці назву Чорная далі.
Рака!
Яна заўжды свой калер мела —
Прыгожы колер неба і вясня.
Чаму ж я не Сіняй і не Белай
Назвамі людзі ў гушчары лясным?
Такія назвы, пэўна, не абразу
Прыходзяць. Шмат на тое ёсць прычын.
А можа, тут шукалі людзі газы,

Калі чарнелі хаты ад лучын?
Гавораць, рэчка сапраўды дыміла,
Слуць агню ўздыхала над сабой.
Таму яе жыццё так ахрысцела
І тую вёску, што стаіць над ёй.
Цякла рачулка над агнём і ветрам,
Свае аб камні водстрачы нажы.
А мы сюды прыйшлі разведваць нетры,
Скарб адшукаць, што ў глыбіні ляжыць.
Жывой расой уміўся ранак шэры,
І вербы пухам нам услалі шлях.
Нам прыгадалася, як мы транизі
Капалі тут на жвірных рубяжах.
«Адзін пабіты двух нябітых варты», —
Казалі мы. Далей ішлі, ішлі...
Мы ведалі — унэўненасць і ўпартасць
Для барацьбы патрэбны на зямлі.
А сёння — не сапёрныя лапаты
У руках у нас, Салдаты мірных дзён,
З зямлі мы ўзяць жадаем скарб багаты,

Аддаць свой скарб —
Упартай працы плён.
Былы сапёр, верызаюся ў планету.
— Чаго шукаеш, — чую, — ўсё дарма.
Палессе — край лучын.
У краі гэтым
Ніякай нафты не было й няма.
А я капаў.
Я ведаў, што зямля ўся
Не любіць тых, хто ёй не даў цяпла.
Стамляўся я, зной сілы набіраўся.
Усё капаў.
І вось яна пайшла,
Пайшла, як плынь,
Якую хтосьці мусіў
У даўні час назваць гарывадой.
Вы чуеце?
То з нетраў Беларусі
Львецца нафта чорнаю ракой!

Наша вёска вялікая, двароў пад трыста. Праўда, размешчана яна не ў адну вуліцу, як большасць, а разбіта на пасёлкі. Іх пяць. І кожны, апрача агульнай, мае яшчэ сваю, асабістую назву: Чырвоная Паляна, Падліпкі, дзе, дарэчы, жыве Мар'я Лабодка.

Яе хата — у самым канцы пасёлка. Старой ужо гадоў пад шэсцьдзесят, але яна рухавая і ўвільная. Жыве адна. Панас яе загінуў на вайне, а дзеці павывучваліся і цяпер працуюць хто дзе. Толькі самыя малодшы ў сваім раёне асталіся, механікам на маслазаводзе. Да яго і рашыла з'ездзіць цётка Мар'я.

...На прыпынку было шумнавата — у раёне кірмаш. І ехалі туды ўсе не з пустымі рукамі, таму і для гаворкі шмат слоў знаходзілася ў людзей. І вось з суседняй вуліцы вынырнуў светла-зялёны аўтобус. Усе заварушыліся, заспяшаліся. Пакуль пасажыры ўладкоўваліся, шафёр вылез з кабіны і, засунуўшы рукі ў кішэні, па-гаспадарску агледзеў машыну, потым ад нечага рабіць спытаў:

— Што, на кірмаш?

— Ага, на кірмаш, куды ж яшчэ сёння? — азвалася цётка Мікуліха. — Ты б, дзетачка, хвілінак з пяць пачакаў, га? Мар'я Лабодка таксама збіралася ранішнім ехаць. Тэлеграму ўчора яе меншы сын прыслаў: унук яшчэ адзін з'явіўся. І чаму яна толькі забавілася?

Шафёр памаўчаў. Потым пырнуў нагою ў пярэдні скат і нечакана спытаў:

— А дзе яна жыве?

— Хто, Мар'я? Ды во, у Падліпках! — ажывілася Мікуліха. — Тут, калі па вёсцы ісці — вярсты са дзве будзе, а напрамкі—

дык з вярсту, не больш. Дык ты пастой, дзетачка, трохкі, га!.. Пасажыры доўга не маглі даўмецца, чаму гэта аўтобус раптам, не разварочваючыся, пашыбаваў прама па вуліцы. Хтосьці ўголос сказаў:

— Эй, хлопец, ты куды гэта? Ты ж не па маршруце!

Але шафёр нават не азірнуўся.

Аўтобус спыніўся ледзь не каля самых Мар'іных веснічак. Мар'я, якая з'явілася ў момант на ганку, спачатку разгубілася: можа Валодзька не дачакаўся, сам прыехаў?

— Давай, цётка, хутчэй збірайся! — крыкнуў шафёр. — Паедзем!

— А мой ты саколкі! — схяманулася старая. — Гэта ж трэба, во... Забавілася. Я зараз, зараз!

І праз хвіліну выбегла за веснічкі з двума кошыкамі.

— Лезь, цётка, я падам табе, — прапанаваў шафёр, беручы з яе рук кошыкі. — Ого! Цяжкатая ў цябе ноша.

— Ды яна, сыноч, зусім лёгкая. Чаму ж там важыць? Тры куркі засмажыла, гусачка. Соценьку як... Вось і ўсё.

Шафёр усміхнуўся. Ну, канешне, якой гэта маці здасца цяжкім гасцінец, што вязе яна свайму дзіцяці, сабраны з такім стараннем.

А назаўтра ў полі Мікуліха расказвала жанчынам:

— Каб вы пабачылі, галубкі. Гэта во, пад'язджае аўтобус пад самыя Мар'іны веснічкі, а яна мітусіцца, мітусіцца... Са-дзілася ж паважна, як паненка. А шафёр нават клумкі ўслед за ёю ўнёс.

Вось так было.

М. ЧАРНЯЎСКИ.

У ДЗЕНЬ ЮБІЛЕЮ

Грамадскае Мінека 5 сакавіка адзначала юбілейнае дзесяцігоддзе з дня нараджэння народнага пісьменніка БССР вядомага вучонага К. Крапіва (Атраховіча).

У зале тэатра імя Янкі Купалы на ўрачыстым вечар сабраўся прадстаўнікі фабрык, заводаў, навуковых устаноў, партыйных, саветскіх, грамадскіх арганізацый, пісьменнікі, кампазітары, работнікі мастацтваў, госці з брацкіх рэспублік.

Вечар уступным словам адкрыў старшыня праўлення Саюза пісьменнікаў БССР лаўрэат Ленінскай прэміі П. Броўка. Ён адначасна ўклад К. Крапіва ў безаружную літаратуру, Сакратар ЦК КПБ С. Пілагавіч зачытаў прывітанне ЦК КПБ, Савета Міністраў і Праўлення Вярхоўнага Савета БССР, адрасанае К. Крапіва ў сувязі з яго юбілейна-дзясяцігоддзем, павіншаваў юбіляра з высокай урадавай узнагародай — ордэнам Леніна.

З акладам аб жыццёвым і творчым шляху К. Крапіва выступіў літаратуразнаўца І. Казека.

Юбіляра віталі прадстаўнікі партыйных, саветскіх, прафсаюзных арганізацый, заводаў, калгасаў, навучных устаноў і школ.

У слове ў адказ Кандрат Крапіва гарача падзякаваў арганізацыям і прывітанніям імя вышэйшай зацёпыя словы і добрыя пажаданні. Ён запэўніў, што і ў далейшым не пакіне сваёй сям'і і вяду на карысць Радзімы.

Многа год не сходаць са сцэны Беларускага акадэмічнага тэатра імя Я. Купалы спектакль «Хто смеяцца апошнім» па п'есе Кандрата Крапіва.

Гэтым выдатным спектаклем вышывалі купалаўцы аўтара ў дзень яго 70-годдзя. НА ЗДЫМКУ: Г. ГЛЕБАУ — Туляга і Л. РАХЛЕНКА — Гарлахаўцікі в'янтаць юбіляра. Фота П. Захарэнікі.

«ЗВЫЧАЙНЫ ФАШЫЗМ»

НАТАТКІ ПРА НОВЫ ФІЛЬМ МІХАІЛА РОМА

Здарылася так, што фільм «Звычайны фашызм» з'явіўся перад судом глядачоў задоўга да яго афіцыйнай прэм'еры. У гонар Першага ўстаноўчага з'езду Саюза работнікаў кінематаграфіі СССР быў вырашана паказаць у радзе кінатэатраў Масквы некалькі лепшых, толькі што закончаных фільмаў, копіі якіх будуць гатовы пазней. Сярод ігравых карцін апынуўся адзін дакументальны фільм «Звычайны фашызм».

Сёй-той трымаюцца: а ці «пройдзе» ў кінатэатрах мастацкіх фільмаў дакументальна, да таго ж дзюхохерыйна стужка? І вось аказалася, што сярод бяспрачна яркіх, таленавітых фільмаў найбольш цікавае выклікала гэтая дакументальная карціна. На яе было немагчыма дастаць білеты.

На Ленінградскім міжнародным кінафестывалі дакументальных і кароткаметражных фільмаў «Звычайны фашызм» атрымаў дзве узнагароды — асобную прэмію фестывалю і прэмію крытыкаў Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі.

У чым сакрэт такога поспеху фільма, пастаўленага буйнейшым майстрам ігравога кіно, народнымі артыстамі СССР Міхаілам Ромам? У тым, што аўтары хацелі паказаць не гісторыю фашызму, а стварыць сваёго роду фільм-роздум, фільм-размову, якая вядзецца з глядачом пры дапамоце кінадакументаў. Як прызнаўся М. Ром, яны разлічалі на тое, што глядач будзе думаць у час дэманстрацыі карціны і сам дагаворвацца тое, што не ўдацца скажаць. А думаць яму дазваляе шмат і пра магое.

Сваю пазіцыю аўтары стужкі раскрываюць у першых жа радах, калі на экране ўзнікае назва фільма, а мы чуюм голас яго пастаўшчыка М. Рома:

«Паказваючы вам нашу карціну «Звычайны фашызм», мы, зразумела, не разлічалі асветліць усё такім з'яві, як фашызм. Гэта немагчыма ў межах адной карціны.

Так, гэта немагчыма хоць бы таму, што многае, вельмі важнае, не пакінула ніякіх слядоў на плёнцы. Не было знята. З вельмінай колькасці матэрыялу мы выbralі тое, што здалося нам самым цікавым, тое, што дае нам магчымасць разам з вамі паразважаць».

Прагледзіўшы два з лішнім мільёны метраў

плёнкі, стваральнікі фільма паставілі сабе за мэту выбраць перш за ўсё тое, што іх уражвае. Многія кадры, больш дакладна, адлюстраванае ў іх жыццё, уражваюць сёння глядача сваёй багату і сур'язнасцю, сваім крывавым кашмарам, сваёй крыклівай фарсавасцю, якую не заўважалі насельнікі трыццага рэйха, што з захапленнем беглі за машынаю Гітлера, натхнёна крочылі на незлічоных парадах вермахта, гітлер'югенда... Так, адшыюшы ад вельмі прастай і яснай думкі, аўтары фільма прышлі да складанага, глыбокага выніку, сутыкнушы пункты погляду нармальнага чалавека і чалавека, які, апрацаваны, адурманены фашызмам, перастаў быць чалавекам.

Як ужо гаварылася, работа над фільмам пачалася тады, калі ўжо існавала нямаля дакументальных антыфашысцкіх стужак. І здымачная група, знаёмчыся з архіўным матэрыялам, рэгулярна глядзела гэтыя фільмы, каб ні ў якім выпадку не паўтарыць таго, што ўжо было.

Расказваюць, што на адным з такіх праглядаў М. Ром папрасіў кінамаханіка адключыць фанараму, і яго таварышы, добра знаёмыя з папулярным фільмам, на момант разгубіліся. Карціна, якая, здавалася, такая стройная і выразная, раптам ператварылася ў наўрашчыванне разрозненых кадраў. У чым справа? Ды ў тым, што ўвесь гэты унікальны матэрыял з'яўляўся не чым іншым, як ілюстрацыя да тэксту. А Міхаілу Рому захацелася, каб іх матэрыял, выкрываючы гаварыў сам за сабе. Яму хацелася, каб з экрану не расказвалася пра фашызм, не чыталася лекцыя пра яго. Яму хацелася паказаць фашызм, які ён быў. І які ён сёння.

Вось чаму так захапіла рэжысёра ідэя стварыць фільм-роздум.

Так была знойдзена гадоўна інтанцыя размовы пра фашызм, размовы, у якой глядач становіцца суб'ектам, саўтараем. Разам са стваральнікамі фільма ён са здзіўленнем, гневам даследвае адну з самых дзікіх і страшных з'яў дваццатага стагоддзя, і ў сэрцы яго яшчэ больш умацоўваецца расшчырае зрабіць усё, каб гэты кашмар ніколі не паўтарыўся.

Б. ЛЬВОВ.

На здымку: кадры з фільма «Звычайны фашызм».

Васіль Акімавіч Катляроў — пенсіянер, ён узначальвае партарганізацыю ў аддзяленні саўгаса «Міжрэчча» Гомельскага раёна. Шмат спраў у гэтага чалавека, але ёсць у яго захапленне, якому ён аддае ўвесь свой вольны час. Гэта разьба па дрэве. Дома ў Катлярова можна бачыць па-майстэрску зробленыя фігуркі звару, птушак, кампазіцыі на тэмх рускіх народных казак, шкатулкі, мушукі.

Работы народнага ўмельца не раз дэманстраваліся на выставках прыкладнога мастацтва. Творы яго атрымлівалі высокую ўвагу. Дыплом першай ступені прысуджаны Васілю Акімавічу за высокае майстэрства пры выкананні работ, прадстаўленых на абласнай выставцы, якая была арганізавана ў сувязі з трыццаці Дзядзі народнай творчасці БССР. Узнагароджаны ён і шматлікімі граматамі.

Я. АГАПІТАЎ.

Рабочы саўгаса з вёскі Цітава Пухавіцкага раёна Самуіл Іванавіч Сталец кіруе сямейным ансамблем музыкантаў, куды уваходзяць тры яго дзяцей. Анаоль іграе на гармоніку, Святлана — на балалайцы, Тамара — на цымбалах.

Сёстры Самуіла Іванавіча — сямідзесяцігадовая Хвядора і Матруна, якой пайшоў шосты дзесятак гадоў, часта выступаюць на сцэне мясцовага клуба выканаўчы беларускі народныя песні. Ім акампаніруе на скрыпцы Самуіл Іванавіч.

За актыўны ўдзел у развіцці мастацкай самадзейнасці Мінскай абласны дом народнай творчасці занёс С. Сталеца на Дошку гонару.

Р. КАРОТКІ.

Пры Ваўкавыскім доме культуры створан ансамбль песні і танца «Маладосць». Удзельнікі мастацкай самадзейнасці выступаюць перад глядачамі горада, перад калгаснікамі і рабочымі саўгасаў.

Надаўна яны выязджалі з канцэртаў у Літву, у горад Кедайнае. Літоўскія сябры абяцалі наведваць у сакавіку Ваўкавыск.

І. ЮШЧАНКА.

Непадалёку ад Рэчыцы ёсць вёска Жмураўка. У мясцовым клубе адкрыўся куток рэвалюцыйнай, баявой і працоўнай славы. Актывісты сабралі тут багатыя звесткі па гісторыі родных мясцін.

Вялікую цікавасць у наведвальнікаў выклікае альбом «Гісторыя вёскі Жмураўкі», дзе змешчаны фоталартрты землякоў — удзельнікаў грамадзянскай і Вялікай Айчыннай войнаў, першых арганізатараў роднага калгаса, першых камуністаў, камсамольцаў і піянераў.

М. ГАТЮКІН.

ПОЛЕССКИЕ

У беларускага народа асобны счот к нацыстыкам военным прэстунікам. Ад рук фашысцкіх палачкаў у Беларусіні пагібло 2 200 000 чалавек. Дзе і сёння, спустя больш дзвядцяті лет пасля войны, населенне рэспублікі менш допаеннаго. Прямой ушерб, прычынены народному хозяйству Беларусіні фашыстамі і іх праслукінікамі, становіць астрономічнае дыфэра: 7 500 мільянонаў рублёў.

В гэтай статыі расказанае толькі о трагічнае судьба трэх полесскіх дэрсень. Но такяя же судьба постигла в годы войны и сотни других сел и деревень нашего края.

Говорят, что время все лечит. Нет, не все лечит время. Минуло более 20 лет с тех пор, как стихли крики последних жертв фашызма. Это очень много — двадцать лет. Но мнитса, что эти крики и сейчас доносятся из глубины времени. И к длинному списку мест с мрачной славой фашысцких лагерей смерти надо добавить еще несколько. Все знают Лидице, Орадур, Майданек. Но кому знакомы Красница, Вяды, Тушичцы? Мало кому. А о них, этих безвестных селах в глубине белорусского Полесья, должны знать все люди на земле.

Названия этих белорусских деревень можно найти на картах только довоенного издания. На новых картах их нет. Теперь они существуют лишь в памяти немногих людей. Давно залечены раны войны, давно не найдешь у нас следов разрушений, родивших новые города и села. А Красница, Вяды, Тушичцы не восстановлены. Их некому было восстанавливать, потому что погубило всех население.

Как это было? На рассвете августовского утра 1942 года эти деревни были окружены эсэсовскими и полицейскими частями. По приказу гитлеровского командования они подлежали полному разрушению, а

их население поголовно уничтожено.

Приказ был выполнен с чудовищной жестокостью. Большинство населения уничтожали «без пролития крови». Мужчины и женщины, дети и старики нашли смерть в огне. Их захоронили в собственных домах.

Мы стоим со старым колхозником Никифором Пушко на лесной поляне. Ничто не напоминает о том, что здесь когда-то была деревня Красница. Разве только высохшая трупа без листьев, с острыми, колючими ветками. Но разве мало грусти в лесах белорусского юга!

— Это не дикая трупа, — медленно и с усилием говорит Никифор Пушко. — Она — дворе моего брата стояла. Григорьев брата звали Жена, шестеро детей — племянники мои. Все сгорели. Жена Григория беременная была.

Да... Еще три брата с женами и детьми приняли смерть тут вот, в Краснице. Семья Павла. Семья Андрея. Семья Якова.

Жителей деревни Вяды расстреляли на берегу Бобровицкого озера. Из 750 привезенных на казнь спасся только один — семилетний Тимофей Курятник.

Его отец Андрей Курятник рассказывает: — Меня в тот день в Вяды не было. Я поехал в местечко Святая Воля за женой и дочерьми, где они лежали в больнице. В Вяды оставались сын Горепа Пушкнн и Гоголь, Толыня Тимофей и Григорий. Повели их на расстрел. Григорий убили сразу. А Тимофей был ранен в спину. Два дня он лежал без сознания вместе с ранеными. А когда очнулся, выбрался из-под трупов, кое-как дополз до деревни и жил там еще десять дней без всякой пищи. Нашли его партизаны чуть живого.

Более двух с половиной тысяч человек погубило в трех бе-

Пабло Армандо ФЕРНАНДЕС, кубинский поэт

ПРЕДАТЕЛЬ

Нет имени у предателя, он не будет признан отныне, ни мать, ни отец

не признают сына в проклятом сыне. На могиле его не вырастет ни акация, ни берекста, проидут стороной ливни, зори весны и лета.

Он будет ветром развевать, и никто не придет на помощь,

сон беспробудного праха окутает вечная полночь. Ни ясное небо лета, ни осеннее серое небо не станут кровом отступнику, имя которому — Небыль.

Его отвергают двери, Дорога к обрывам уводит, Юг и Север его перепугали, и солнце над ним

не восходит. Никто его памяти черной не почитит напевом печали, в поминании не помянет, не вспомнит, как его звали.

Люди с именем вместе предателя позабыли. Не умел он любить свое имя,

как мать и отец любили. Не стало его профессии ни одно из окрестных ремесел.

Не ушел он и не остался. Он тени — и той не остался. Хочу я, как бранное слово, выполню это имя,

но даже его безымянность забыта устами моими. Молчите о нем при старцах, не упоминайте при детях. Забудем как можно надежней предателя в наших столетях.

Перевел с испанского П. ГРУШКО.

ПРАУДА АБ АГРЭСІІ

У ДЖУНГЛЯХ ПАУДНЕВАГА В'ЕТНАМА

Новая кніга Мадлен Рыфо «У маці В'етконга», якая выйшла ў французскім выдавецтве Жуліяр, атрымала штогоднюю прэмію Міжнароднай арганізацыі журналістаў.

Два месяцы адважныя журналісты падзяляла небяспеку і нягоды партызанскага жыцця паўднёва-в'етнамскіх партыётаў. Кніга расказвае аб усім, што ўбачыла і перажыла сама Мадлен Рыфо, жывучы адным жаніцтвам з партызанамі.

Мадлен Рыфо паказвае жудасную праўду аб гэтай пера-

ломнай вайне: яна расказвае аб жорсткасці амерыканскай вайшчыны, якая не спыняецца перад тым, каб знішчыць з дапамогай газу або напалому палы народ, аб узаконеных катаваннях, аб падполным гандлі чалавечай пайшоной у Сайгоне. У яе кнізе паказаны карціны выключнай мужнасці і ўнатэсці в'етнамцаў, расказана аб разнастайных формах, якія прымае барацьба в'етнамскага народа, ад атручаных коўчў і пік аж да выкравання супраць ворага нават... пчол.

Мадлен Рыфо прыводзіць у сваёй кнізе гутаркі з в'етнамскімі партызанамі — мужчына-

малой вайне: яна расказвае аб жорсткасці амерыканскай вайшчыны, якая не спыняецца перад тым, каб знішчыць з дапамогай газу або напалому палы народ, аб узаконеных катаваннях, аб падполным гандлі чалавечай пайшоной у Сайгоне. У яе кнізе паказаны карціны выключнай мужнасці і ўнатэсці в'етнамцаў, расказана аб разнастайных формах, якія прымае барацьба в'етнамскага народа, ад атручаных коўчў і пік аж да выкравання супраць ворага нават... пчол.

Мадлен Рыфо прыводзіць у сваёй кнізе гутаркі з в'етнамскімі партызанамі — мужчына-

Сравніваючы палітыку СССР і США, зарубежныя газеты едка высьменшаюць «міролюбне» Вашынгтона.

Оливковая ветвь Вашингтона.

«Дейли мнррор», Лондон.

„ОРАДУРЫ“ И „ЛИДИЦЕ“

лорусскіх: «Лидице» в августе-октябрьские дни сорок второго года.

Приказом было выполнено с чудовищной жестокостью. Большинство населения уничтожали «без пролития крови».

Когда Телеханы остались в тылу у наступавшей фашысцкой армии, многие считали, что самое страшное уже позади, что расказаны о зверствах фашысцев проувеличены, что немцы уничтожали только коммунистов. Но коммунистов в Телеханах в то время почти не было, а те, что были, ушли в партизанские отряды.

Трагедия приближалась. На рассвете августовского утра по Телеханах пополнили тревожные слухи: местечко окружено. Слухи сразу же подтвердились: Телеханы были отрезаны от внешнего мира цепью часовых с автоматами в руках.

Вскоре в местечко вехали конные эсэсовцы. При помощи полицейских они согнали десятки местных жителей в лес на окраине Телехан и заставили их копать длинные, глубокие траншеи. Никто не знал, зачем нужны немцам эти ямы, можно было только строить догадки. Оборонительные работы? Фронт был уже далеко. От партизан? Да, должно быть, от партизан...

На другой день поступил приказ: мужчинам собраться к народному дому — так назывался тогда теперешний дом культуры. Возле него уже пылал огромный костер из кинг. Горели Пушкин и Гоголь, Толстой и Достоевский, Шекспир и Адам Мицкевич, Ромэн Роллан и Георгий Гейне. Горели учебники. Горела человеческая культура.

А вокруг костра бесновались, ползуящие эсэсовцы. Людей ставили на колени, таскали за бороды, били шомполами. В заключение был устроен «концерт». Из народного дома вытаскали пианино и под аккомпанемент пьяного эсэсовца из-

битых, обезумевших от страха людей заставляли петь и танцевать...

Расправа началась на следующий день. Немцы людей выгоняли из домов, строили группыми по 30—50 человек и гнали к лесу, где были вырыты траншеи.

В одном строю шли женщины и мужчины, юности и девушки, старики и дети. Исключения не было ни для кого. Грудных детей несли в руках, глубоких стариков вели под руки. Расстреляли всех, не исключая беременных женщин и грудных детей.

На другой день начался охота за уцелевшими. Обшарили сараи, чердаки, подвалы, чуланы. Находили, вытаскивали на улицу и тут же убивали.

Сколько человек погубило тогда в Телеханах? Точная цифра никому не известна. Известно только, что в местечке проживало около двух тысяч человек. Это и есть число жертв телеханской трагедии.

Кто же творил расправу в Телеханах, в Краснице, в Вяды, в Тушичцах? Собирательное имя палача известно давно: это фашызм. Ведь это в гитлеровской имперской канцелярии родился план «Ост», согласно которому только в Белоруссии предполагалось истребить 75 процентов населения.

Мы знаем имена палачей, которые живы, многие из них снова шеголяют в генеральских мундирах, заседают в буддестаге. Это такие «именитые» люди, как Шнейдэль, Ферч, Фенкель, Хойзингер...

Известно также, что более 800 судей и прокуроров ФРГ в прошлом работники фашысцкой «юстиции». Известно, наконец, что по данным западногерманского объединения немцев, преследовавшихся при нацизме, не привлечены к ответственности около 30 тысяч фашысцких преступников.

Среди этих 30 тысяч находится, очевидно, и палач Телехан:

зондерфюрер Зайдак, глава гестапо Будин, жандарм Шульц и другие.

И вот всех этих преступников от Вешеделя и Ферча до Зайдака и Шульца собирается просить западногерманское правительство!

Как живут Телеханы сейчас? Вопреки расчетам стратегов и тактиков выжженной земли и тотальной уничтожения, этот небольшой городок на Полесье жив. Он растет, строится, хорошо себя чувствует в Телеханах живет около пяти тысяч человек — вдвое больше, чем до войны. На месте лесопилки, которая была единственным промышленным предприятием старого местечка, построен большой деревообрабатывающий комбинат. Телеханы стали также центром мелноративных работ большого масштаба. В городке расположен центр колхоза «Россия» — одно из крепких хозяйств на Полесье.

Так выглядят Телеханы сейчас, двадцать с лишним лет спустя после трагедии, о которых мы рассказывали.

Живое — живыми! Но когда мы видим зарево электрических огней над полесским городком, слышим детский смех или плач новорожденного, доносившийся из родильного отделения телеханской больницы, мы должны помнить о мертвых.

О тех, кто спит вечным сном в бесчисленных могилках под Телеханами, там, где раньше были Красница, Вяды, Тушичцы, о тех, кто нашел обобщего палача в лице фашызма.

Помнить не ради них самих, ибо им уже ничего не нужно. Помнить ради живых, чтобы это не повторилось снова.

Б. УСТИНОВ.

ми і жанчынамі, і ў гэтых гутарках раскрываюцца здзіўляючыя адзіноства і мутанакіраванасць в'етнамскага народа.

РАШУЧЫ ПРАТЭСТ

Амерыканская агрэсія ў В'етнаме сустракае ўсё больш рашучы пратэст шырокай японскай грамадскасці. Нядаўна выйшаў спецыяльны нумар часопіса «Бунгэй», палкам прысвечаны В'етнаму. На яго старонках выступілі вядомыя пісьменнікі і вучоныя.

«Калі я думаю аб бамбардзіроўках амерыканскімі самалётамі Паўночнага В'етнама, — піша вучоны Ідзізі Нагасу, — да мяне прыходзіць такая ўява, ка калі б японскі народ вывешваў зрабіць у сабе ў краіне пераўтварэнні рэвалюцыйнага

характара, дык, мабыць, гэтыя ж самыя самалёты Злучаных Штатаў пачалі б бамбіць Японію».

«Мне, пісьменніку Акінава, якая ўжо дваццаць год акупіравана Злучанымі Штатамі, — гаворыць Кісэй Такамігі, — асабліва зразумела цяжкасць в'етнамскага народа. Цяпер на Акінаве разгорнута барацьба супраць выкарыстання амерыканскіх баз для бамбардзіровак В'етнама. Барацьба народа Акінавы супраць вайны ў В'етнаме павінна зліцца з барацьбай за вяртанне Акінавы Японіі».

Вялікую цікавасць уяўляе артыкул прафэсара Такайскага ўніверсітэта Эшіра Нагуці, які ўскрывае падалёку палітыкі Злучаных Штатаў у Паўднёва-Усходняй Азіі.

ЭТО ГОВОРЯТ ОНИ САМИ

Жан ГРАНМУЖЕН.

ФРАНЦУЗСКИЕ ФРАГМЕНТЫ

В необычной по форме книге парижский журналист, сотрудник буржуазной газеты «Орор» ведет читателя от «А» до «Я» сегодняшней жизни Франции. Он не углубляется в проблемы, а лишь отмечает их. И тем не менее даже беглый обзор заставляет его прийти к заключению, что завтра эти проблемы во Франции решать будет еще труднее.

АЛКОГОЛИЗМ. Хотя потребление алкогольных напитков снизилось (27 литров на человека в год), Франция остается в этом отношении лидирующей страной. От алкоголизма ежегодно умирает 50 тысяч французов...

Французы тратят 16 миллионов франков в год на алкогольные напитки—больше, чем на жилье.

БОЛЬНИЦЫ. Средний возраст зданий наших больничных учреждений? Полтора века.

ЖИЛИЩНОЕ СТРОИТЕЛЬСТВО. Наши дома достигли в среднем 70-летнего возраста. Из десяти квартир шесть были построены перед войной 1914 года. Почти каждый второй француз живет в квартире, построенной более полувека тому назад.

ЖУЛЬНИЧЕСТВО. Более 100 тысяч наших весов и измерительных приборов—почти 5 процентов—дают неправильные показания.

ЗАГРЯЗНЕНИЕ ВОЗДУХА И ВОДЫ. Содержание окиси углерода в воздухе Парижа увеличилось на треть за три года. Над Парижем стоит завеса пыли, которая опускается зимой до 500 метров и поднимается до 2 тысяч метров летом. Во Франции 24 города, имеющих 100 тысяч жителей. Сколько из них очищают сточные воды? Пять.

ЗЕЛЕННЫЕ ПРОСТРАНСТВА. Грядки капусты и садик-карлик превращаются в состояние. Квартирная плата увеличивается, если ваши окна оканчиваются перед деревом... Мы начинаем говорить о политике зеленых пространств— для этого пришло самое время, ибо они исчезают.

КНИГИ. Мы издаем ежегодно 12 тысяч названий книг, вдвое меньше того, что издают Соединенные Штаты, меньше, чем Западная Германия и Италия. В СССР издается 32 тысячи названий, в Японии—25 тысяч.

Приходится признать, что Франция раскредует на образованное пропорционально меньше, чем Югославия и Египет. В этом отношении мы находимся на уровне Испании и Португалии.

МЕДИЦИНА. Менее 50 тысяч практикующих врачей. Франция, имеющая одного врача на тысячу человек, занимает 22-е место среди других стран. Вперед Западная Германия, Бельгия, Дания, Италия. Даже Испания опережает нас.

НЕСЧАСТНЫЕ СЛУЧАИ НА ПРОИЗВОДСТВЕ. На 9,5 миллиона рабочих каждый год приходится 1 300 тысяч несчастных случаев. Увечья—каждые 7 секунд... Один убитый—каждые 40 минут...

ОТДЫХ. Каждый третий студент в Париже вынужден подрабатывать, чтобы оплатить жилье, занимается ночным сторожем, кладовщиком, продавцом или присматривая по вечерам за детьми

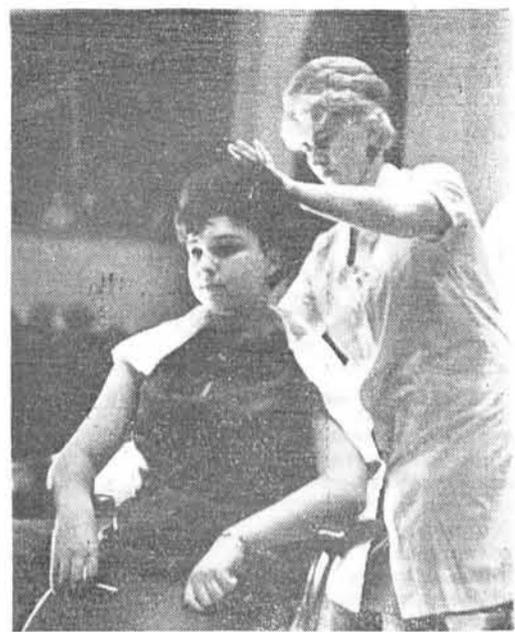
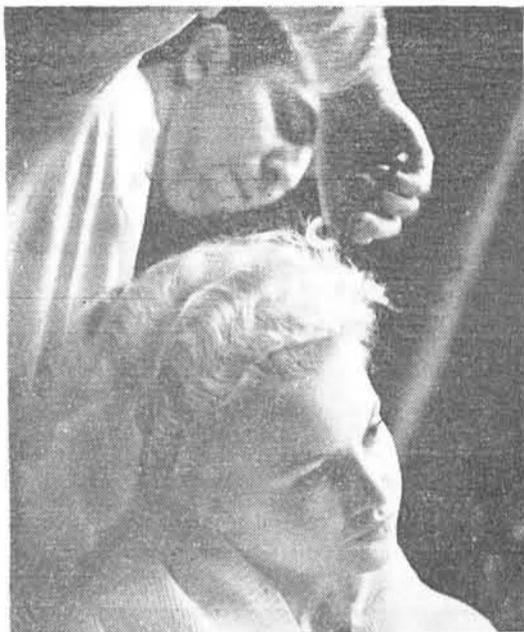
КОНКУРС ПРЫГАЖОСЦІ

У СТАЛІЦЫ рэспублікі нядаўна адбыўся конкурс майстроў прычоскі. На сцэне — як у звычайнай цырульні-салоне: спецыяльныя крэслы, сталікі, люстэркі. У глыбіні за доўгім сталом размясціліся члены журы, у саставе якога спецыялісты-мадэльеры з Масквы, вопытныя майстры з Гомеля, Брэста, Оршы, Мар'інай Горкі.

Конкурс праводзіўся ў два туры. Дамскія майстры павінны ў строга абмежаваны тэрмін выканаць на жывых «манекенах» штодзённую, а затым вясчэрнюю, святочную прычоску. Цырульнікі, якія абслугоўваюць кліентаў-мужчын, дэманстравалі звычайную стрыжку і больш складаныя мужчынскія прычоскі.

Большасцю галасоў журы аддало перавагу мадэлі пад назвай «мінская фантазія». Яе аўтар Р. Невяльсон атрымала дыплом I ступені. Гледачам надзвычай спадабалася таксама прычоска, створаная майстрам М. Заблоцкай. Яна захапляе сваёй арыгінальнасцю, удалым спалучэннем укладкі з ювелірным упрыгожаннем. М. Заблоцкая заняла на конкурсе трэцяе месца. Другое дасталося майстру першага класа з салона «Мара» М. Айзенберг.

Фота Ю. Іванова.

Спорт

МАЛАЙЦЫ

Савецкія хакеісты пераможна завяршылі выступленне ў Любляне, у чацвёрты раз запар заваяваўшы залатыя медаль чэмпіёнаў свету і Еўропы. Такога поспеху за апошнія тры дзесяці гадоў не дабываўся ніхто, нават родна-начальнікі хакея — канадцы. Савецкая каманда набрала 13 ачкоў з 14 магчымых, 55 шайб закінула ў вароты сапернікаў і толькі сем прапусціла ў свае. Вось імяны трыумфатараў: у чацвёрты раз залатыя медаль чэмпіёнаў свету і Еўропы атрымалі Віктар Канавалонка, Віталій Давыдаў, Аляксандр Рагулін, Віктар Кузькін, Барыс Маёраў, Вячаслаў Старшынаў, Аляксандр Альметаў, Венямін Аляксандраў, Віктар Якушаў. У трэці раз удастоены ўзнагарод Канстанцін Локцеў і Анатоль Фірсаў, у другі раз — Віктар Зінгер, Алег Зайцаў, Уладзімір Брэжнеў, Анатоль Іёнаў. Упершыню атрымалі залатыя медальі дэбютанты зборнай Уладзімір Вікулаў і Віктар Палушанаў.

Сярэбраныя медальі чэмпіёнаў свету і Еўропы дасталіся зборнай Чэхаславакіі. «Суветную» бронзу атрымалі канадцы, якія тры гады запар заставаліся за рысай прызёраў. На чацвёртым месцы — шведы. Ім жа ўручаны бронзавыя медальі еўрапейскага чэмпіянату. На пятым месцы — зборная ГДР, на шостым — каманда ЗША, на сёмым — хакеісты Фінляндыі і замыкае васьмёрку каманда Польшчы.

ФІНІШ БЕЛАЙ СПАРТАКІЯДЫ

Непрыкметна працяцелі два тыдні лёдавых і снежных баталій другой зімовай Спартакіяды народаў СССР. Перамогу ў агульнакамандным заліку, як і чатыры гады назад, заваявалі спартсмены Масквы, якія набралі 90 ачкоў. Па 81 ачку ў каманд Ленінграда і Свядлоўскай вобласці. Далей ідуць Маскоўская вобласць — 69 ачкоў, Кіраўская — 65, Пермская — 61, першая каманда Казахстана — 60, Горкаўская вобласць — 52, Украіна — 50, Беларусь — 50, Эстонія — 49, Латвія — 40, другая каманда Казахстана — 29, Літва — 26.

МАТЧАВАЯ СУСТРЭЧА

Тры дні басейн Мінскага воднаспартыўнага камбіната быў у распараджэнні плыўцоў і скакуноў у вадзе. Тут праходзіла матчавая сустрэча Мінск—Варшава. У агульным камандным заліку перамаглі мінчане — 152:132.

«МАРЖЫ» У МІНСКУ

Заплыў адкрылі жанчыны. Затым 25-метровую дарожку занялі гасці — масквічы і ленінградцы, кіяўляне і гродзенцы, з пасёлка Мірнага Архангельскай вобласці і Днепрапятроўска, Курска і Рыбінска, Саратава і Чарапаўца — 96 чалавек з 38 гарадоў рэспублікі і краіны.

А вось і наша чарга. Снег замёў сцяжынку да басейна. Але гэта нікога не бянтэжыць.

Дарожку, высечаную ў лёдзе, шчыльнымі радамі абступілі гледачы. Яны запоўнілі і трыбуны. Шчыра кажучы, рыхтуючыся да масавага заплыву, мы не разлічвалі на столькі прысутных. Вецер прымушае хваць рукі ў кішэні, пацягваць шапкі на вушы.

— Ну і дзівакі, — кідаюць гледачы ў наш адрас. — Хто вас, небарак, прымушае цярпець такія мукі...

Калісьці я і сам так разважаў. Да таго часу, пакуль мой сябрук не сказаў, што і ён стаў «маржом». Тут ужо

і я не сцярпеў, запісаўся ў «маржы».

Першы раз на занятках прызнаюся, баяўся. Стаў на беразе, а кінуцца ў вадку ніяк не адважуся. А потым набраўся духу, заплэшчыў вочы і — бултых у палонку.

З таго часу ўсё і пачалося. А сёння, глядзі, якое вялікае «маржовае племя» выйшла на старт. Чалавек сто, амаль уся мінская секцыя зімовага плавання. Узначальвае яе наш дзядзька Чарнамор — Андрэй Паўлавіч Калеснік. Яму 51 год. Працуе ён у Мінскім мантажным упраўленні № 13, а тры разы на тыдзень, вось ужо на працягу трыццаці гадоў, становіцца «маржом». Дзесяці справядлівасці заўважым, што рэкорд працягласці зімовага купання не належыць мінчанам. Першыства заваявалі саратаўцы. Гледачы пазнаёмліліся з Аркадзіем Каверыным, які прымае ледзяныя ванны з... 1912 года. І хоць яму ўжо 73 гады, адчувае сябе бадзёра, нічым не хварэе. Яго аднагодак з горада Саранул Мікалай Лунінікоў займаецца гэтым з 1916 года.

П. СІДАРОВІЧ.

НА ЗДЫМКУ: масавы заплыў «маржоў».

Дачка Нёмана

Нёман ля вёскі Ператокі даволі шырокі і прыгожы. Тут і прайшло дзяцінства Ніны Навіцкай. Расла дзяўчына на Нёман гледзячы. І ці не таму вочы ў яе такія блакітныя, а душа добрая, шчодрая. Яе імя вымаўляюць у вёсцы з нейкай асаблівай ласкай. Гаварыць так могуць толькі пра чалавека, які робіць іншым нешта добрае.

Іван Балашоў, старшыня мясцовага калгаса «Нёман», усміхнуўся, калі я пачаў размову аб гэтай жаўчыне.

— Так, добры яна чалавек... На маіх вачах вырасла. Спачатку вучылася, як і ўсе яе ровесніцы, у сярэдняй школе, потым скончыла курсы ветфельчараў, а пасля ўжо — заочнае аддзяленне Віцебскага ветэрынарнага інстытута. Вось і ўсё яе кароткая біяграфія. Чаму кароткая? Дык жа ёй усёго толькі дваццаць пяць...

Сустрэча з Нінай пакінула самае што ні на ёсць прыемнае ўражанне. Вясёлая, жыццяраласная, расказвала пра людзей, з якімі працуе, пра тых жмень, што адбыліся за апошнія гады, аб поспехах калгаса ў жыўлёгадоўлі. І сапраўды, толькі за адзін год надоі ад кожнай каровы ўзраслі на 1200 літраў, а вытворчасць мяса амаль падвоілася!

— Ды гэта што! — уступае ў размову даярка Марыя Галікоўка. — Сёлета мы яшчэ не тое зробім!

Так яно і будзе. Добра працуюць людзі. Ім створаны ўсе ўмовы і для працы, і для адпачынку. У кожным чырвоным кутку — тэлевізар, кнігі. Ва ўсім гэтым ёсць і заслуга Ніны Навіцкай, камуніста, дэпутата абласнога Савета дэпутатаў працоўных. Не выпадкова партарганізацыя калгаса выбрала яе дэлегатам на XXIII з'езд КПСС.

Я гляджу на Ніну, прыгожую тварам і душою, і радуся за яе, дачку простага селяніна, які да Савецкай улады не ўмеў нават распісацца. А яна вось якая вырасла!

Воддаль — сінія стужка бацькі-Нёмана. Вось-вось ён скіне са сваіх магутных плячэй груз лёду, забурліць; зноў набягуць удалычынь яго крутабокія хвалі.

Ніна глядзіць у бок Нёмана, любуецца ім, нібы развітваецца з ракой перад дарогай у Маскву.

— Якая прыгажосць! — ціха кажа яна.

Нельга не залюбавацца і ёю, стройнай, прыгожай дачкой Нёмана.

А. БЯРЖЫНСКІ.

РАДЫЁ

ДЛЯ ЗАХОДНЯЯ ЕУРОПЫ

(Сярэднееўрапейскі час)

7.00 — 8.00 у дыяпазоне наратных хваляў: 16 м; 19 м; 25 м; 31 м; 41 м і на сярэдняй хвалі: 217 м. 15.00 — 16.00 у дыяпазоне наратных хваляў: 19 м; 25 м; 31 м; 41 м. 19.00 — 20.00 у дыяпазоне наратных хваляў: 25 м; 31 м; 41 м. 21.00 — 22.00 у дыяпазоне наратных хваляў: 31 м; 41 м; 49 м і на сярэдняй хвалі: 201 м.

НА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ — штодзённа: 19.30 — 20.00 на наратных хвалях 31 м; 49 м (у раз'ездзе 6175 і 9710 нілагерц); 22.30 — 23.00 на наратных хвалях 41 м; 49 м (у раз'ездзе 7110 і 7320 нілагерц).

Апрэча таго, па суботах 07.30 — 08.00 у дыяпазоне наступных наратных хваляў: 16 м; 19 м; 25 м; 31 м; 41 м і на сярэдняй хвалі: 217 м. 19.30 — 20.00 у дыяпазоне наступных наратных хваляў: 25 м; 31 м; 41 м.

ДЛЯ ЗША, КАНАДЫ І КРАІН ЛАЦЫНСКАЙ АМЕРЫКІ

(Нью-йоркскі час)

18.30 — 19.30 у дыяпазоне наратных хваляў: 31 м; 41 м; 49 м і на сярэдняй хвалі: 201 м; 257 м. 21.00 — 22.00 у дыяпазоне наратных хваляў: 31 м; 41 м; 49 м.

НА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ — кожны тыдзень па нядзелях: 21.30 — 22.00 у дыяпазоне наступных наратных хваляў: 31 м; 41 м; 49 м.

БЕЛАРУСКІЯ ВЕРШЫ ГУЧАЦЬ У КІЕВЕ

Нядаўна ў Кіеўскім Доме літаратуры адбыўся вечар, прысвечаны маладой беларускай паэзіі. Адкрыў яго вядомы украінскі перакладчык Рыгор Кочур, які падкрэсліў вялікую папулярнасць паэзіі братаў Беларусі сярод украінскіх чытачоў.

А потым у зале гучалі вершы беларускіх паэтаў на украінскай мове. На пачатку пераклад «Пагоні» М. Багдановіча чытае Р. Лубкоўскі. Потым гучаць творы Р. Барадуліна, Д. Бічэль-Загнетавай, Ул. Караткевіча, Г. Бураўкіна, Н. Гілевіча, А. Пысіна, А. Наўроцкага, В. Вярбы, А. Вяцінскага, П. Макаля, Р. Семашкевіча, М. Рудкоўскага, Ю. Свіркі, Я. Сіпакова, І. Леткі, В. Макарэвіча. Лепшыя з перакладаў, якія прагучалі на вечары, будзь змешчаны ў часопісе «Дніпро».

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:
Мінск, Ленінскі праспект, 77.
Дом друку.
Рэдакцыя газеты «Голас Радзімы».
ТЭЛЕФОНЫ:
6-19-31, 6-97-92,
3-25-52, 6-18-88.